

Cyprian Norwid

Dzieła wszystkie

XI

OŚRODEK BADAŃ NAD TWÓRCZOŚCIĄ CYPRIANA NORWIDA
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

Cyprian Norwid

Listy

2

1855–1861

OPRACOWAŁA

JADWIGA RUDNICKA

LUBLIN – WARSZAWA 2016

TOWARZYSTWO NAUKOWE

KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

JANA PAWŁA II

BIBLIOTEKA NARODOWA

KOMITET REDAKCYJNY

Marek Buś, Adam Cedro, Piotr Chlebowski (sekretarz), Józef Fert
Jan Gotfryd, Grażyna Halkiewicz-Sojak, Elżbieta Lijewska
Julian Maślanka, Zbigniew Jerzy Nowak, Danuta Paluchowska
Jadwiga Rudnicka, Stefan Sawicki (redaktor naczelny)
Rościsław Skręt, Zofia Stefanowska
Zofia Trojanowiczowa

KONSULTACJA JĘZYKOZNAWCZA

Irena Bajerowa, Jadwiga Puzynina

RECENZENCI TOMU

Zofia Dambek, Jan Gotfryd, Stefan Sawicki

TŁUMACZENIA Z JĘZYKA FRANCUSKIEGO

Władysław Kwiatkowski, Szczepan Babiński

REDAKTOR TOMU

Anna Dobak

Tom przygotowano korzystając z pomocy finansowej
Komitetu Badań Naukowych · Fundacji Jana Pawła II · Fundacji Norwidowskiej

Copyright © by Towarzystwo Naukowe KUL
Ośrodek Badań nad Twórczością Cypriana Norwida KUL
Lublin 2016

ISBN 978-83-7306-270-2 (całość)
978-83-7306-748-6 (t. XI)

SPIS RZECZY

1855

189. Do Teofila Lenartowicza · styczeń – luty	9
190. Do Józefa Dybowskiego · marzec	10
191. Do Augusta Cieszkowskiego · 21 marca	13
192. Do Michaliny Dziekońskiej · czerwiec	15
193. Do Marii Trębickiej · czerwiec	18
194. Do Magdaleny Łuszczewskiej · czerwiec	21
195. Do Adama Potockiego · druga połowa 1855	24
196. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 15 października	31
197. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 15 października	35
198. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 18 października	37
199. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 21 października	38

1856

200. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · między 9 a 12 stycznia	39
201. Do Teofila Lenartowicza · 23 stycznia	40
202. Do Franciszka Tepy · 25 stycznia	49
203. Do Teofila Lenartowicza · 21 marca	51
204. Do Marii Trębickiej · 8 kwietnia	52
205. Do Ludwika Mierosławskiego · kwiecień	57
206. Do Adama Jerzego Czartoryskiego · kwiecień	62
207. Do Franciszka Wężyka · 2 maja	64
208. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 14 maja	66
209. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 15 maja	67

210. Do Mieczysława Pawlikowskiego · maj – pierwsza połowa czerwca	68
211. Do Mieczysława Pawlikowskiego · maj – czerwiec	69
212. Do Mieczysława Pawlikowskiego · maj – czerwiec	70
213. Do Mieczysława Pawlikowskiego · maj – czerwiec	71
214. Do Mieczysława Pawlikowskiego · przed 15 czerwca	72
215. Do Ludwika Mierosławskiego · czerwiec	73
216. Do Józefa Zaleskiego · ok. 20 czerwca	76
217. Do Marii Trębickiej · 18 lipca	79
218. Do Felicjana Faleńskiego · 18 lipca	85
219. Do Jadwigi Łuszczewskiej · 18 lipca	88
220. Do Marii Trębickiej · 18–19 lipca	90
221. Do Marii Trębickiej · 21 lipca	97
222. Do Magdaleny Łuszczewskiej · 21 lipca	99
223. Do Mieczysława Pawlikowskiego · przed 25 lipca	100
224. Do Marii Trębickiej · lipiec	101
225. Do Marii Trębickiej · sierpień	104
226. Do Marii Trębickiej · lato	115
227. Do Jana Ledóchowskiego · 10 września	116
228. Do Juliusza Kossaka · 15 września	117
229. Do Marii Trębickiej · 15 września	118
230. Do Michała Kleczkowskiego · wrzesień	125
231. Do Marii Trębickiej · październik	129
232. Do Seweryna Gałęzowskiego · październik?	136
233. Do Teofila Lenartowicza · 19 października	138
234. Do Ojców Zmartwychwstańców · 19 października	144
235. Do Marii Trębickiej · 30 października	145
1857	
236. Do Władysława Chodźkiewicza · 21 stycznia	149
237. Do Władysława Chodźkiewicza · po 21 stycznia	150
238. Do Konstancji Górskiej · początek roku	152
239. Do Lucjana Siemieńskiego · 14 marca	155
240. Do Franciszka Wężyka · 7 kwietnia	158

241. Do Władysława Bentkowskiego · połowa maja	161
242. Do Władysława Bentkowskiego · po 2 czerwca	164
243. Do Marii Trębickiej · czerwiec	166
244. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · 16 lipca	167
245. Do Stanisławy Hornowskiej · druga połowa lipca	170
246. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · 22 lipca	171
247. Do Michała Kleczkowskiego · druga połowa lipca	172
248. Do Marii Trębickiej · 29 lipca	174
249. Do Piotra Semeneni · 16 sierpnia	176
250. Do Piotra Semeneni · sierpień	178
251. Do Piotra Semeneni · sierpień	180
252. Do Ludwika Nabelaka · 21 sierpnia	182
253. Do Augusta Cieszkowskiego · po 21 sierpnia	184
254. Do Marii Trębickiej · 28 sierpnia	185
255. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 20 września	189
256. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 7 listopada	191
257. Do Michała Kleczkowskiego · grudzień	193
258. Do Mikołaja Kamińskiego · 18 grudnia	198

1858

259. Do Konstancji Górskiej · 3 stycznia	200
260. Do Jadwigi Łuszczewskiej · 11 stycznia	201
261. Do Władysława Bentkowskiego · po 11 stycznia	203
262. Do Juliana Klaczki · między 26 a 31 stycznia	205
263. Do Delfiny Potockiej · 31 stycznia	207
264. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · 19 lutego	210
265. Do Teofila Lenartowicza · po 20 lutego	212
266. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · po 20 lutego	217
267. Do Pauliny Suskiej · luty – początek marca	218
268. Do Zygmunta Krasińskiego · 3 marca	219
269. Do Michała Kleczkowskiego · 6 maja	221
270. Do Marii Trębickiej · czerwiec?	226
271. Do Michała Kleczkowskiego · 10 czerwca	228
272. Do Michała Kleczkowskiego · tuż po 10 czerwca	231

273. Do Konstancji Górskiej · 27 czerwca	235
274. Do Konstancji Górskiej · początek lipca	237
275. Do Michała Kleczkowskiego · 7 lipca	239
276. Do Władysława Bentkowskiego · sierpień	241
277. Do Antoniego Zaleskiego · przed 13 sierpnia	242
278. Do Michała Kleczkowskiego · 13 sierpnia	245
279. Do Ludwika Nabelaka · 7 września	248
280. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · 6 października	254
281. Do Antoniego Zaleskiego · 11 października	257
282. Do Michaliny Dziekońskiej · październik	259
283. Do Teofila Lenartowicza · październik?	260
284. Do Karola Krasieńskiego · październik	262
285. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 28 października	266
286. Do Antoniego Zaleskiego · 29 października	267
287. Do Michaliny Dziekońskiej · 8 listopada	270
288. Do Michaliny Dziekońskiej · 10 listopada	274
289. Do Antoniego Zaleskiego · listopad – grudzień	277
290. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · listopad – grudzień	280
291. Do Antoniego Zaleskiego · ok. połowy grudnia	282
1859	
292. Do N. N. · styczeń?	289
293. Do Teofila Lenartowicza · styczeń	290
294. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · 28 stycznia	295
295. Do Katarzyny Potockiej? · styczeń – luty	298
296. Do Emmy Herwegh · luty?	301
297. Do Konstancji Górskiej · 17 lutego	305
298. Do Teofila Lenartowicza · luty	307
299. Do Mikołaja Kamińskiego · tuż po 19 lutego	308
300. Do Konstancji Górskiej · koniec lutego	311
301. Do Tadeusza Goreckiego · luty – marzec	314
302. Do Jana Skrzyneckiego · marzec?	315
303. Do Mieczysława Pawlikowskiego · 12 marca	317
304. Do Konstancji Górskiej · 29 marca	321

305. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · maj	325
306. Do Marceliny Czartoryskiej · 20 maja	328
307. Do Seweryna Gałęzowskiego · 18 czerwca	329
308. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · po 24 czerwca	331
309. Do Seweryna Gałęzowskiego · początek lipca?	334
310. Do Michała Kleczkowskiego · lipiec	336
311. Do Kazimierza Władysława Wójcickiego · 16 lipca	339
312. Do Mikołaja Kamińskiego · lipiec – sierpień	342
313. Do Redakcji „Gazety Codziennej” · 14 września	344
314. Do Seweryna Gałęzowskiego · październik?	346
315. Do Michała Kleczkowskiego · październik	347
316. Do Michała Kleczkowskiego · październik	350
317. Do Stanisławy Hornowskiej · październik	352
318. Do Michała Kleczkowskiego · 3 listopada	353
319. Do Michała Kleczkowskiego · 17 listopada	354
320. Do Michała Kleczkowskiego · listopad	356
321. Do Michała Kleczkowskiego · listopad	362
322. Do Józefa Hornowskiego · listopad	366
323. Do Józefa Dybowskiego · listopad – grudzień	369
324. Do Michała Kleczkowskiego · listopad – grudzień	371
325. Do Michała Kleczkowskiego · listopad – grudzień	375
326. Do Łucji Rautenstrauchowej · listopad – grudzień	376
327. Do Michała Kleczkowskiego · grudzień	378
328. Do Michaliny z Dziekońskich Zaleskiej · 5 grudnia	380
329. Do Michała Kleczkowskiego · 30 grudnia	381

1860

330. Do Michała Kleczkowskiego · 17 stycznia	383
331. Do Michała Kleczkowskiego · styczeń	386
332. Do Michała Kleczkowskiego · 26 stycznia	389
333. Do Łucji Rautenstrauchowej · styczeń – luty	392
334. Do Łucji Rautenstrauchowej · styczeń – luty	393
335. Do Konstancji Górskiej · styczeń – luty	394
336. Do Seweryna Gałęzowskiego · luty?	396

337. Do Teofila Lenartowicza · luty	400
338. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · koniec lutego	404
339. Do Michała Kleczkowskiego · 7 marca	405
340. Do Kazimierza Władysława Wójcickiego · tuż po 17 marca	411
341. Do Maksymiliana Oborskiego · marzec?	415
342. Do Teofila Lenartowicza · marzec?	416
343. Do Walentego Pomiana Zakrzewskiego? · marzec?	420
344. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · marzec?	421
345. Do Adama Jerzego Czartoryskiego · 7 kwietnia	423
346. Do Leonarda Chodźki · 19 kwietnia	424
347. Do Michała Kleczkowskiego · między 28 kwietnia a 5 maja	425
348. Do Konstancji Górskiej · maj?	428
349. Do Augusta Cieszkowskiego · po 15 maja	437
350. Do Michała Kleczkowskiego · lipiec – sierpień	440
351. Do Lucjana Siemieńskiego · pierwsza połowa sierpnia	444
352. Do Seweryna Gałęzowskiego · przed 17 sierpnia	447
353. Do Leonarda Chodźki · 17 sierpnia	449
354. Do Ludwika Kastorego? · po 17 sierpnia	450
355. Do Karola Krasieńskiego · po 17 sierpnia	451
356. Do Władysława Bentkowskiego · sierpień	454
357. Do Leonarda Chodźki · 18 września	456
358. Do Magdaleny Łuszczewskiej · przed 18 października	457
359. Do Antoniego Wagi · przed 18 października	462
360. Do Michaliny z Dziekońskich Zaleskiej · 18 października	463
361. Do Michała Kleczkowskiego · początek listopada	465
362. Do Magdaleny Łuszczewskiej · początek listopada	469
363. Do Michaliny z Dziekońskich Zaleskiej · listopad	470
364. Do Michała Kleczkowskiego · grudzień	473

1861

365. Do Ketty Kleczkowskiej · początek stycznia	474
366. Do Mariana Sokołowskiego · 27 lutego	476
367. Do Mariana Sokołowskiego · między 4 a 9 marca 1861	478
368. Do Mariana Sokołowskiego · przed 9 marca	479

369. Do Konstancji Górskiej · marzec	482
370. Do Konstancji Górskiej · marzec	483
371. Do Michaliny z Dziekońskich Zaleskiej · 18 maja	485
372. Do Mariana Sokołowskiego · 1 czerwca	486
373. Do Augusta Cieszkowskiego · 18 czerwca	488
374. Do Ludwika Nabelaka · 28 czerwca	490
375. Do Mariana Sokołowskiego · 15 lipca	491
376. Do Michała Kleczkowskiego · 18 sierpnia	494
377. Do Ludwika Nabelaka · 19 sierpnia	497
378. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · lato	498
379. Do Józefa Bohdana Zaleskiego · sierpień?	500
380. Do Mariana Sokołowskiego · tuż po 20 października	502
381. Do Aleksandra Jełowickiego · koniec października	504
382. Do Michaliny z Dziekońskich Zaleskiej · jesień?	508
383. Do Józefa Ignacego Kraszewskiego · początek listopada?	509
384. Do Joanny Kuczyńskiej · listopad?	511
385. Do Joanny Kuczyńskiej · listopad?	512
386. Do Joanny Kuczyńskiej · listopad?	513
387. Do Joanny Kuczyńskiej · 24 listopada lub 1 grudnia	514
388. Do Joanny Kuczyńskiej · 2 grudnia	515
389. Do Mariana Sokołowskiego · 7 grudnia	518
390. Do Mariana Sokołowskiego · 15 grudnia	521
391. Do Władysława Czartoryskiego · połowa grudnia	523
392. Do Michała Kleczkowskiego · koniec grudnia	525
Wykaz i opis ilustracji	527
Wykaz skrótów użytych w tomie XI	531
Indeks nazw geograficznych i topograficznych	535
Indeks listów, innych tekstów i prac plastycznych Norwida	545
Indeks nazwisk	553